МАКЕДОНСКО ГЕОГРАФСКО ДРУШТВО
MACEDONIAN GEOGRAPHICAL SOCIETY

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ

МЕЃУНАРОДЕН НАУЧЕН СИМПОЗИУМ

PROCEEDINGS

INTERNATIONAL SCIENTIFIC SYMPOSIUM

ГЕОГРАФИЈАТА И ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ

GEOGRAPHY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ОХРИД/OHRID
22-25.10.2009

Благица Новковска (Скопје, Република Македонија)
НАСЕЛЕНИЕТО И ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........ 269

Georgi Georgiev, Maria Vasileva (Blagoevgrad, Bulgaria)
CONCEPTS FOR SUSTAINABLE AND ALTERNATIVE TOURISM DEVELOPMENT........ 285

Јорде Јакимовски (Скопје, Република Македонија)
ИНТЕГРИРАЊЕ НА ДЕМОГРАФСКИТЕ ФАКТОРИ ВО ПОЛИТИКИТЕ ЗА ОДРЖЛИВ РАЗВОЈ........ 293

Lech Haydukiewicz (Kraków, Poland)
RELATIONSHIPS BETWEEN POLITICAL, SOCIAL, AND ECONOMIC DIFFERENCES WITHIN SOCIETY AND DISPROPORTIONS IN REGIONAL DEVELOPMENT........ 301

Милена Талеска (Скопје, Република Македонија)
ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ КАКО ЕДНА ОД КЛУЧНИТЕ СТРАТЕГИИ ЗА РАЗВОЈ НА РУРАЛНИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........ 313

Михаило Зиков (Скопје, Република Македонија)
ГРАДОВИТЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА И ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ........ 319

Мирјанка Мацевиќ (Скопје, Република Македонија)
ПРОЦЕСОТ НА ДЕПОПУЛАЦИЈА ВО ПОГРАНИЧНИТЕ НАСЕЛБИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........ 325

Мирјанка Мацевиќ, Биљана Апостоловска Тошевска (Скопје, Република Македонија)
МЕЃУЗАВИСНОСТ ПОМЕЃУ УРБАНИЗАЦИЈАТА И ИНДУСТРИЈАЛИЗАЦИЈАТА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........ 335

Neno Dimov, Anna Mantarova (Sofia, Bulgaria)
PROBLEMS IN THE REGIONAL AND SOCIAL DEVELOPMENT OF BULGARIA: ESSENCE, EVALUATION AND SYNERGETIC ADVANTAGES........ 345

Никола В. Димитров (Гевгелија, Република Македонија)
ПРОСТОРНО-ПОПУЛАЦИСКИ ОБЕЛЕЖЈА НА НАСЕЛБИТЕ ВО ВИСИНСКАТА ЗОНА ОД И НАД 1000 М.Н.В. ВО ФУНКЦИЈА ЗА РАЗВОЈ НА ПЛАНИНСКИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........ 353

Plamen Patarchanov (Sofia, Bulgaria)
MOUNTAIN REGIONS ECONOMY – THE SUSTAINABLE AREA DEVELOPMENT CHALLENGES IT FACES 367

Ристо Мијалов, Дејан Илиев (Скопје, Република Македонија)
КЛИМАТА ВО ФУНКЦИЈА НА ТУРИЗМОТ НА ПРИМЕРОТ НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА........ 375

Zita Izakovičová (Bratislava, Slovakia)
STRATEGY OF SUSTAINABLE DEVELOPMENT: METHODOLOGY AND ITS APPLICATION IN THE AGRICULTURAL LANDSCAPE........ 385

Зеќир Рамчиловиќ (Скопје, Република Македонија)
ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И ОДРЖЛИВИОТ ТУРИЗАМ ВО ШАРСКО-ПОЛОШКИОТ РЕГИОН........ 395

Ивица Гиевски (Скопје, Република Македонија)
УЛОГАТА НА ОБРАЗОВАНИЕТО ЗА ВРЕДНОСТИТЕ НА ГЕОГРАФСКИОТ ПРОСТОР И ОДРЖЛИВИОТ РАЗВОЈ........ 409

Срѓан Стојановски (Куманово, Република Македонија)
НАСТАВНАТА ПРОГРАМА ПО ПРЕДМЕТОТ ГЕОГРАФИЈА И НЕЈЗИНИТЕ РЕПЕРКУСИИ ВРЗ МОЖНОСТИТЕ ЗА ПРАКТИЧНА ПРИМЕНА НА УСВОЕНИТЕ ЗНАЕЊА СО ПОСЕБЕН ОСВРТ НА РЕФОРМИРАНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ........ 413

ПРОСТОРНО-ПОПУЛАЦИСКИ ОБЕЛЕЖЈА НА НАСЕЛБИТЕ ВО ВИСИНСКАТА ЗОНА ОД И НАД 1000 М.Н.В. ВО ФУНКЦИЈА ЗА РАЗВОЈ НА ПЛАНИНСКИОТ ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Никола В. ДИМИТРОВ
Факултетот за туризам и бизнис логистика - Гевгелија,
Универзитетот „Гоце Делчев" - Штип, Република Македонија
e-mail: nikovedim@yahoo.com

АПСТРАКТ

Трудот претставува прилог кон проучување на просторно-популациските карактеристики на населбите од и над 1000 м.н.в. во функција за развој на планинскиот туризам во Република Македонија[1]. Ракописот, всушност е база за идните просторно-популациските анализи за потребите на планинскиот туризам.

Во нашата анализа применет е принципот на научно, објективно и егзактно обработување на податоците. Доминира обработката на поважните просторно-популациски детерминанти на овој вид населби, глобално но и на ниво на туристички региони во Република Македонија.

Клучни зборови: Просторно-популациски обележја, населби од и над 1000 м.н.в., планински туризам, туристички региони, Република Македонија.

ABSTRACT

The work is a contibution to the study of the typical spatial and information about the population distinctions of the settlements with and above 1000 sea level in fucation for development in mountainous tourism in Republic of Macedonia. This contribution is actually a basis for further analisus of the typical spatial-population and area of the new communities which in development in mountainous tourism in Republic of Macedonia.

This piece of work which is the subject of our study, applies the principle of scientific, objective and exact data processing. The analysis of all population and area determiners, this place, the global and in level the turistical regions in the Republic of Macedonia.

Key words: Typical spatial, populationsdistinction, settlements with and above 1000 sea leve, mountainous tourism, turistical regions, Republic of Macedonia

Вовед

Важен сегмент при планирањето на туризмот се просторно-популациските обележја на населбите. Ова прашање во функција на планирање за развојот на туризмот во Република Македонија малку е обработувано.

Преку текстот и табелите што го презентираме ќе се обидеме, делумно, да одговориме на дел од прашањата што ги третираат просторно-популациските карактеристи-

[1] Трудот е помал извадок од Елаборатот под наслов: „Просторно-популациски карактеристики на планинските населби во функција за развој на планинскиот туризам во Република Македонија"

ки само на населбите од и над 1000 метри средна надморска височина, а се во функција за развој на планискиот туризам во нашата држава.

Тргнувајќи од сегментот на туризмот, карактеристиките на населбите се групирани и обработените според трите туристички региони: западен, средишен и источен[2], а не според десетте туристички региони или пак според осумте статистичко плански региони[3].

Орографски гледано во планиската зона на Република Македонија се среќаваат 374 населби кои во вкупниот број населби учествуваат со 21%[4]. Наша тема на обработка се само планиските населби кои припаѓаат во висинската зона од и над 1000 метри. Нивниот број изнесува 188 или 10,52% од кои две се градски населби - Крушево и Пехчево, овој вид населби во вкупниот број на пpланиски учествува со 50%..

1.) Население во населбите во планиската висински зони од и над 1000 метри

188
Во наведените 187 населби вкупно живеат 41482 жители со учество во вкупното од само 2.05% (РМ во 2002 г. имала 2.022.547 ж.). Овие населби се распоредени во 39 општини (учество со 46.4% во вкупниот број од 84 општини во РМ), од кои 20 се урбани-градски и 19 рурални-селски. Најголем број од општините, односно 25 (64.1%) се во западниот туристички регион, 10 во источниот (25.6%) и 4 (10.3%) во средишниот туристички регион.

Гледано, според туристичките региони најголем број од населението во горе наведените населби е сконцентрирано во западниот регион и тоа 78.63% (32605 жители), потоа следи источниот со 17.6% (7299 ж.) и средишниот регион со 3.8% (1578 ж.). Во западниот туристички регион сконцентрирани се 127 населби (67.9%), во источниот 54 (28.9%) и во средишниот туристички регион 6 (3.2%) населби од и над 1000 метри средна надморска височина. (Види:Табела 1.).

---

[2] Според проф. д-р Науме Мариноски, во РМ се издвојуваат: 3 туристички региони, 14 туристички подрачја, 57 туристички зони и 172 туристички локалитети. Западен регион кој има езерско-планински карактер со 6 туристички подрачја, 22 туристички зони и 87 туристички локалитети. Средишниот регион кој има транзитен карактер со 4 туристички подрачја, 18 туристички зони и 40 туристички локалитети. Источен регион кој има котлинско-планински карактер со 4 туристички подрачја, 17 туристички зони и 45 туристички локалитети. Туристичка географија, Охрид 2006 г., стр. 305-315.

[3] Просторен план на Република Македонија – Стратегија за просторен развој, (2004) Наведени се десет туристички региони: Скопско-кумановски, Шарско-полошки, Кичевско-бродски, Охридско-преспански, Пелагониски, Средно-вардарски, Струмичко-радовишки, Брегалнички и Кратовско-кривопаланачки туристички регион. ДЗС (2008) Номенклатура на територијалните единици за статистика на Република Македонија – НТЕС (1.8.8.01 Класификации, методологии, номенклутури и стандарди) Скопје. Наведени се осум статистички плански региони: Вардарски, Источен, Југозападен, Југоисточен, Пелагониски, Полошки, Североисточен и Скопски регион.

[4] Вкупно во Република Македонија регистрирани се 1777 населби. ДЗС (2008) Номенклатура на територијалните единици за статистика на Република Македонија – НТЕС (1.8.8.01 Класификации, методологии, номенклутури и стандарди) Скопје, 2008 година, стр. 53. Одлука за примена на усогласената Номенклатура на територијалните единици за статистика – НТЕС („Службен весник на РМ„ бр.158/2007). Според Законот за територијална организација на локалната самоуправа (Службен весник на Република Македонија бр. 55/04 и 12/05) наведени во Систематски список на општини и населени места во Република Македонија, регистрирани се 1767 населби. Во вкупниот број (1767) не се ставени десетте населби на град Скопје (Аеродром, Бутел, Гази Баба, Ѓорче Петров, Карпош, Кисела Вода, Сарај, Центар, Чаир, и Шуто Оризари).

Табела 1. – Население, домаќинства и станови по туристички региони по општини и број на населби од и над 1000 м.н.в.

Туристички макро регион	Број на општини	Број на населби со и над 1000 м. височина	Попис 2002 година		
			Население	Домаќинства	Станови
ЗАПАДЕН	25	127	32605	8114	14703
СРЕДИШЕН	4	6	1578	303	521
ИСТОЧЕН	10	54	7299	2663	4682
ВКУПНО	39	187	41482	11080	19906

Од податоците во табелата за бројот на домаќинствата и становите го бележиме следното. Вкупниот број домаќинства бил 11080, а становите 19906, односно 8826 станови повеќе од домаќинствата. Просечно по домаќинство се паѓа по 3,74 жители во домаќинство и по 2,08 жители на стан. Гледано, според региони, најмногу домаќинства 8114 (73,2%) и 14703 (73,9%) станови имал западниот туристички регион, потоа следи источниот со 2663 домаќинстава (24,1%) и 4682 станови (23,5%), и средишниот туристички регион со 303 домаќинства (2,7%) и 521 стан (2,6%).

Планински населби од и над 1000 метри среднa надморска височина кои имаат далеку повеќе станови-куќи од домаќинства се: Лазарополе 0 домаќинства спрема 282 куќи, Галичник 2 спрема 217, Лесново 3 спрема 209, Гари 5/159, Маврови Анови 54/336, Маврово 55/650, Никифорово 5/81, Тресонче 3/61, Крапа 39/122, Велестово 19/102, Завој 3/98, Коњско 9/73, Свиништа 33/136, Вишно 10/145, Горна Белица 1/148, Дренок 1/65, Збажди 2/80, Брајчино 61/213, Штрбово 63/193, Цер 83/257, Тајмиште 47/106, Лисец 177/676, Горно Кратово 14/76, Мушково 26/87, Негрево 53/118, Јамиште 5/76, Козбунар 10/84, Герман 91/120, Алдинци 1 спрема 135, Брезно 3 домаќинства спрема 117 куќи итн.

Овие показатели за бројот на станови-куќи ни покажува дека во наведените, а и во уште многу други планински населби има доволно слободни куќи кои претставуваат добра основа за развој на планинскиот рурален туризам, се разбира доколку државата или приватниот сектор вложи во извесно реновирање и адаптација на куќите. Поголем број од наведените, но и кај другите планински села, има релативно поволна патна комуникација. Значително поголем е бројот на планиските села кои се соочуваат со недостаток од вода, немање на канализација, друга инфраструктура и слично.

Според податоците изнесени во Табела 2. се гледа дека кај сите туристички региони преовладуваат мажите (21093 лица или 50,8%) над жените (20389 или 49,2%). Додека пак, според податоците за населението според возраст изнесени во Табела 3. се забележува дека значително преовладува возрасната група од 20-64 години (22383 лица или 54,0%) во сите туристички регион, што покажува дека во значителен број од овие населби сѐ уште има популација која може да се ангажира во планирањето и развој на планинскиот туризам. Останатите возрасни категории се возрасната група од 0-19 години со учество од 34,4% (14250 лица) и како трета е третата возрасна група со над 65+ години со учество во вкупното од 11,6% (4799 лица). Ова не значи дека и двете наведени старосни групи не се важни во планирањето и развој на туризам, туку напротив, тие на свој специфичен начин директно влијаат врз развојот на планинскиот и други видови на алтернативен туризам.

Табела 2 – Население по пол, гледано по туристички региони, општини и според број на населби од и над 1000 м.н.в.

Туристички макро регион	Број на општини	Број на населби со и над 1000 м. височина	Попис 2002 година		
			Население	Мажи	Жени
ЗАПАДЕН	25	127	32605	16404	16201
СРЕДИШЕН	4	6	1578	847	731
ИСТОЧЕН	10	54	7299	3842	3457
ВКУПНО	39	187	41482	21093	20389

Имено, доколку сакаме да го развиваме туризмот мораме и демографските податоци на населението да ги обработиме во функција на неговиот развој. Односно, во фокусот на истражувањето на населението важна улога треба да има туристичката демографија, научна дисциплина која кај нас незначително е присутна во истражувањето на туризмот.

Табела 3. – Население според возраст по туристички региони, општини и број на населби од и над 1000 м.н.в.

Туристички макро регион	Број на општини	Број на населби со и над 1000 м. височина	Попис 2002 година				
			Вкупно население	Население според возраст			
				0-19	20-64	65+	Непознато
ЗАПАДЕН	25	127	32605	11869	17315	3373	48
СРЕДИШЕН	4	6	1578	760	773	45	0
ИСТОЧЕН	10	54	7299	1621	4295	1381	2
ВКУПНО	39	187	41482	14250	22383	4799	50

Во правец на туристичката демографија говорат и следните податоци изнесени во табела 4. и 5.

Од табелата 4. се забележува дека, во вкупниот број население во населбите од и над 1000 жители, Албанците учествуваат со 45,3%, Македонците со 42,4%, Турците со 8,5%, Власите со 3,0%, и сите останати со вкупно 0,8%. Гледано според туристички региони, Албанците се побројни во западниот туристички регион, со учество од 52,8%, спрема Македонците со 32,1%, Турците со 10,7%, Власите со 3,8% и сите останати со вкупно учество од 0,6%. Додека пак, во источниот туристички регион, апсолутна доминација имаат Македонците со учество од 97,3%, а пак во средишниот туристички регион апсолутна доминација имаат Албанците со 98,7%.

Табела 4. - Население според национална припадност во населбите од и над 1000 м.н.в.

Туристички макро регион	Вкупно население 2002 г.	Национална припадност							
		Македонци	Албанци	Турци	Роми	Власи	Срби	Бошњаци	Останати
ЗАПАДЕН	32605	10468	17237	3483	11	1237	35	13	121
СРЕДИШЕН	1578	1	1558	0	1	0	0	1	17
ИСТОЧЕН	7299	7106	0	31	123	2	29	0	8
ВКУПНО	41482	17575	18795	3514	135	1239	64	14	146

Табелата 5. ни ги покажува следните податоци. Во 157 населби одредена националност (во случајот Македонци, Албанци, Турци и Власи) учествува со над 80%. Вкупниот број на жители во овие населби изнесува 38307 жители или просечно по 244 жители во населба. Додека пак, во петте мешовити населби (Магарево - м/в, Нижополе - в/м/а, Горно Косоврасти -м/т, Могорче -м/т и Арвати - а/м.) живеат 3175 жители или по 635 жители во населба. Вкупно во сите 162 населени населби бројот на жители изнесува 41482 жители или 256 жители по населба.

Вкупниот број на Македонците кои живеат во западниот регион и во кои во населбите имаат учество од над 80% (8170) ги одземеме оние кои живеат во градската населба Крушево (4273) произлегува дека во овој регион живеат 3897 жители или по само 57 жители во населба. Во источниот регион од вкупниот број на Македонците кои живеат во населбите со учество од над 80% (7106) ги одземеме оние кои живеат во градската населба Пехчево (3067) произлегува дека во овој регион живеат 4039 жители или по само 94 жители на населба. Значи, во двата случаи станува збор за мали населби.

Во двете градски населби Крушево и Пехчево вкупно живеат 7340 Македонци или 41,7% од вкупниот број Македонци, додека пак останатите 10235 Македонци се распространети во другите 111 населби, со просек од 92 жители по населба.

Состојбата кај Албанците, е како што следува: во вкупниот број од 38 населби каде Албанците учестуваат со над 80%, живеат 18679 или по 491 жител по населба. Најголем дел од нив е сконцентриран во западниот со 17121 жители или 91.6% и средишниот туристички регион со 1558 жители со учество од 8,4%.

Во 5 населби каде Турците учествуваат со над 80% бројот на жители изнесува 2912 или по 582 жители во населба. Турски населби со учество на Турците од над 80% се: Јеловјане (539 жители), Урвич (640), Елевци (260), Коџаџик (275) и Новак (1003 жители).

Во 1 населба, Маловиште (87 жители). Власите учествуваат со над 80% бројот на жители, а во останатите нивниот број има учество под овој процент. Станува збор за следниве населби: Магарево (24), Нижополе (105), Крушево (1020), Пехчево (2) и Вешала (1 жител).

Табела 5. – Број на населби од и над 1000 м.н.в., и население во нив според националната припадност со учество од над 80%, мешовити и раселени населби, гледано по туристички региони

Број на населби и население според националност		Туристички региони									ВКУПНО		
		ЗАПАДЕН			СРЕДИШЕН			ИСТОЧЕН					
		Број на жители во населби со учество од над 80%	Број на жители во мешовити населби	Раселени населби	Број на жители во населби со учество од над 80%	Број на жители во мешовити населби	Раселени населби	Број на жители во населби со учество од над 80%	Број на жители во мешовити населби	Раселени населби	Број на жители во населби со учество од над 80%	Број на жители во мешовити населби	Раселени населби
Македонци	Населби	69	/	/	0	/	/	44	/	/	113	/	/
	Население	8170	2298	/	1	/	/	7106	/	/	15277	2298	/
Албанци	Населби	33	0	/	5	/	/	0	/	/	38	/	/
	Население	17121	116	/	1558	/	/	0	/	/	18679	116	/
Турци	Населби	5	0	/	0	/	/	0	/	/	5	/	/
	Население	2881	602	/	0		/	31	/	/	2912	602	/
Власи	Населби	1	0	/	0		/	0	/	/	1	/	
	Население	1108	129	/	0		/	2	/	/	1110	129	/

Роми	Населби	0	0	/	0	/	/	0	/	/	0	/	/
	Население	10	1	/	1	/	/	123	/	/	134	1	/
Срби	Населби	0	0	/	0	/	/	0	/	/	0	/	/
	Население	35	0	/	0	/	/	29	/	/	64	0	/
Бошњаци	Населби	0	0	/	0	/	/	0	/	/	0	/	/
	Население	11	2	/	1	/	/	0	/	/	12	2	/
Останати	Населби	0	0	/	0	/	/	0	/	/	0	/	/
	Население	94	27	/	17	/	/	8	/	/	119	27	/
ВКУПНО	Населби	108	5	14	5	0	1	44	0	10	157	5	25
	Население	29430	3175	0	1578	0	0	7299	0	0	38307	3175	0

Табела 6. - Население во земјата на возраст од 15 и повеќе години според активноста

Туристички макро регион	Број на општини	Број на населби со и над 1000 м. височина	Попис 2002 година				
			Население со над 15 години	Економски активни			Економски неактивни
				Се	Лица кои вршат занимање	Лица кои не вршат занимање	
ЗАПАДЕН	25	127	22992	6830	3156	3674	16162
СРЕДИШЕН	4	6	1021	279	66	213	742
ИСТОЧЕН	10	54	6153	2688	1504	1184	3465
ВКУПНО	39	187	30166	9797	4726	5071	20369

Табелата 6. презентира податоци за населението во земјата на возраст од 15 и повеќе години според активност, од истата можеме да го извлечиме заклучокот. Дека, вкупниот број на оваа категорија лица изнесува 30166 лица, од кои економски активни 9797 лица (32,5%) спрема 20369 економски неактивни лица (67,5%). Најголем број економски активните, но и неактивните лица има во западниот туристички регион, со 6830, спрема 16162 лица, а потоа следат источниот и средишниот регион. Интересна е споредбата, односно соодносот на активните со неактивните лица во западниот туристички регион, кој е поголем за 9332 лица, односно на 2,3 неактивни доаѓа еден активен. Во западниот и средишниот туристички регион поголем е бројот на лицата кои не вршат занимање во споредба со оние кои вршат занимање, исклучок прави источниот туристички регион.

2.) Големина на населбите во планинската висинска зона од и над 1000 метри

Анализата на населбите според големина прикажани во табела 7. покажува дека најголем број или 104 (55.6%) од нив се мали до 100 жители, од нив 71 (68.3%) се наоѓаат во западниот туристички регион, 32 во источниот и само 1 во средишниот туристички регион. Бројот на раселени населби изнесува 25, од кои 14 во западниот, 10 во источниот и 1 населба во средишниот туристички регион.

Табела 7. – Населби според големина – број на жители

Туристички макро регион	Број на населби според големина – број на жители									
	Вкупно населби со и над 1000 ж.	Раселени	Од 1 до 100 жит.	Од 101 до 300 ж.	Од 301 до 500 ж.	Од 501 до 800 ж.	од 801 до 1000 ж.	Од 1001 до 2000	Од 2001 до 3000	Од 3001 до 5000 жители
ЗАПАДЕН	127	14	71	18	4	7	3	8	1	1
СРЕДИШЕН	6	1	1	0	1	2	1	0	0	0
ИСТОЧЕН	54	10	32	8	2	0	1	0	0	1
ВКУПНО	187	25	104	26	7	9	5	8	1	2

Населби со над 1000 жители се 11 (5,9%) на број: и тоа: 10 во западниот туристички регион (Ново Село 1589 /доминираат Албанци /а/ – *Општина Боговиње*; Гургурица 1556 /а/ – *Општина Брвеница*; **Могорче** 1794 /Македонци /м/ и Турци /т/ – *Општина Дебар*; Седларево 1611 /а/ – *Општина Желино*; **Крушево** 5330 /м/ и Власи /в/ - *Општина Крушево*; Бродец 1136 /а/, Вејце 1127 /а/, Вешала 1222 /а/ и Шипковица 2826 /а/ – *Општина Тетово*; Новак – 1006 /Турци /т/ – *Општина Центар Жупа*) и една населба во источниот туристички регион - **Пехчево** 3237 /м/ - *Општина Пехчево*. Во сите нив вкупно живеат 22434 жители или 54,1% од вкупното население кое живее во населбите со од и над 1000 метри надморска височина

Во таб. 8 регистрирани се населбите според големина-број на жители гледано и според надморска височина. Па така, најголем број од 107 населби (57,2%) се наоѓа на надморска височина од 1000 до 1100 метри и во нив живеат 21102 жители или 50,9% од вкупниот број население во населбите од и над 1000 метри надморска височина.

Гледано според туристички региони, најголем број од населбите од 1000 до 1100 м.н.в има во западниот регион 65 (51,2%) во источниот 38 (70,4%) и во средишниот 4 (66,7%). Во наведените 65 населби живеат 14068 жители или 43,1% од населението во западниот туристички регион или 66,7% од вкупното население во населбите од и над 1000 метри.

Табела 8. – Населби со и над 1000 метри средна надморска височина гледано по општини и број на жители според пописот 2002 година

Туристички регион	Населби и Население	Број на населби со и над 1000 м. височина	Број на населби според висинска зона					
			Од 1000 до 1100 м.	Од 1101 до 1200 м.	Од 1201 до 1300 м.	Од 1301 до 1400 м.	Од 1401 до 1500 м.	Над 1501 м.
ЗАПАДЕН	Број на населби	127	65	29	19	5	7	2
	Население	32605	14068	6287	9982	1556	692	20
СРЕДИШЕН	Број на населби	6	4	2	0	0	0	0
	Население	1578	1006	572	0	0	0	0
ИСТОЧЕН.	Број на населби	54	38	8	5	3	0	0
	Население	7299	6028	695	452	124	0	0
ВКУПНО	Број на населби	187	107	39	24	8	7	2
	Население	41482	21102	7554	10434	1680	692	20

Населби со најголема средна надморска височина од над 1400 метри се 9 и тоа: Кракорница со 1530 мнв; Богдево со 1510; Беличица со1470; Ќафа и Бродец со 1440 мнв; Кичиница, Корито и Горна Белица со 1420 мнв; и Сушица со 1410 мнв. (Табела 10) Општина со највисок просечен атар е Општина Маврово-Ростуша со 1093 метри.

Општини со најголем број населби од и над 1000 м.н.в. се: Општина Маврово-Ростуша со 27 населби, Крива Паланка со 19, Струга со 11, Радовиш и Македонски Брод со 10, Битола,Кратово и Ресен со 9 населби,итн. (Види:Табела 10.).

Од 1301 до 1400 метри има вкупно 8 населби од кои 5 населби во западниот туристички регион (Врбјани и Галичник – *Општина Маврово и Ростуша*; Плаќе – *Охрид*; Локов – *Струга*; Бозовце – *Општина Тетово*) и 3 во источниот туристички регион (Емирица и Каврак – *Општина Кратово*, и Дренак – *Општина Крива Паланка*).

Од 1401 до 1500 м. вкупно 7 населби (Бродец, Корито и Ќафа – *Општина Гостивар*; Беличица, Кичиница и Сушица - *Општина Маврово и Ростуша*; Горна Белица – *Општина Струга*), од кои 2 се раселени. Над 1500 м. се 2 населби, и тоа: Богдево и Кракорница – *Општина Маврово и Ростуша*.

Во табелата 9. обработена е аграрната структура на населбите. Сите населби се протегаат на површина од 3512 км², (или учество од 13,6% од територијата на Република Македонија) од кои најголема површина од 2457 км² (69.9%) зафаќаат населбите во западниот туристички регион, со просек од 19 км² по населба, потоа следи источниот регион со 869 км² и просек од 16 км² по населба и средишниот со 185 км² и просек по 30 км² по населба.

Табела 9. – Аграрна структура на атарот на населбите

Туристички макро регион	Број на туристички подрачја	Број на општини	Број на населби со и над 1000 м. височина	Вкупно Население 2002 г.	Површина во км²
ЗАПАДЕН	6	25	127	32605	2457.2
СРЕДИШЕН	2	4	6	1578	185.6
ИСТОЧЕН	4	10	54	7299	869.6
ВКУПНО	**12**	**39**	**187**	**41482**	**3512.4**

Табела 10. – Населби од и над 1000 метри средна надморска височина гледано по општини, број на жители, туристички региони, подрачја, туристички мотиви и фактори

рб	ОПШТИНА	рб	Име на населба	Средна надморска височина	Население (попис 2002)	Туристички регион	Туристичко подрачје	Туристички мотиви и фактори*
1.	БИТОЛА	1.	Гопеш	1160	0	Западен	Пелагониско	П. А.
		2.	Древеник	1200	26			П
		3.	Магарево	1040	87			П. А. К. Р
		4.	Маловиште	1140	98			П. А. К
		5.	Нижополе	1030	186			П. А. К. Р
		6.	Облаково	1100	1			П
		7.	Ротино	1020	113			П.А.К
		8.	Снегово	1100	0			П
		9.	Цапари	1010	493			П.А.К
					1004			
2.	БОГОВИЊЕ	10.	Јеловјане	1200	599	Западен	Полошко-кичевско	П. А
		11.	Ново Село	1150	1589			П. А. К
		12.	Урвич	1120	756			П. А
					2944			

3.	БРВЕНИЦА	13.	Гургурница	1300	1556	Западен	Полошко-кичевско	П, А, К
4.	ВРАНЕШТИЦА	14.	Патец	1070	8	Западен	Полошко-кичевско	П
5.	ВРАПЧИШТЕ	15.	Ѓурѓевиште	1000	403	Западен	Полошко-кичевско	П, А
		16.	Ломница	1030	574			П, А
					977			
6.	ГОСТИВАР	17.	Бродец	1440	7	Западен	Полошко-кичевско	П
		18.	Горно Јеловце	1220	2			П
		19.	Корито	1420	675			П, А
		20.	Страјане	1100	307			П, А
		21.	Кафа	1440	5			П
					996			
7.	ДЕБАР	22.	Гари	1170	10	Западен	Мавровско-радичко	П, А
		23.	Горно Косоврасти	1040	818			П, А, К
		24.	Могорче	1020	1794			П, А, К
		25.	Татар Елевци	1160	10			П
					2632			
8.	ДЕБАРЦА	26.	Мраморец	1040	8	Западен	Охридско-струшко	П
		27.	Турје	1160	17			П
		28.	Црвена Вода	1150	23			П
					48			
9.	ДЕЛЧЕВО	29.	Косово Дабје	1000	21	Источен	Малешевско	П
10.	ДЕМИР ХИСАР	30.	Зашле	1220	42	Западен	Пелагониско	П
		31.	Лесково	1000	0			П
		32.	Радово	1010	13			П
					55			
11.	ДРУГОВО	33.	Големо Црско	1000	4	Западен	Полошко-кичевско	П
		34.	Горна Душегубица	1100	4			П
		35.	Ехлоец	1040	20			П
		36.	Иванчишта	1070	29			П
		37.	Јаворец	1000	5			П
		38.	Лавчани	1050	10			П
		39.	Цер	1010	159			П, А, К
					231			
12.	ЖЕЛИНО	40.	Седларево	1240	1611	Западен	Полошкоо-кичевско	П, А, К
13.	ЗАЈАС	41.	Тајмиште	1060	107	Западен	Полошко-кичевско	П, А, К
14.	ЗЕЛЕНИКОВО	42.	Палиград	1002	303	Средишен	Скопско	П, А
15.	КАРБИНЦИ	43.	Вртешка	1060	6	Источен	Овчеполско-кочанско	П
		44.	Мичак	1000	0			П
					6			
16.	КИЧЕВО	45.	Кнежино	1010	12	Западен	Полошко-кичевско	П
17.	КОЧАНИ	46.	Главовица	1090	59	Источен	Овчеполско-кочанско	П
		47.	Јастребник	1000	48			П
		48.	Небојани	1090	46			П
		49.	Ново Село	1000	15			П
					168			
18.	КРАТОВО	50.	Близанци	1200	6	Источен	Осоговско	П
		51.	Горно Кратово	1020	27			П
		52.	Емирица	1310	18			П
		53.	Каврак	1360	62			П
		54.	Кнежево	1245	64			П
		55.	Куново	1300	3			П
		56.	Луково	1060	4			П
		57.	Мушково	1210	51			П

		58.	Нежилово	1210	23			П
					258			
19.	КРИВА ПАЛАНКА	59.	Б'с	1200	63	Источен	Осоговско	
		60.	Баштево	1050	13			П
		61.	Борово	1000	87			П
		62.	Голема Црцорија	1100	85			П
		63.	Длабочица	1015	144			П
		64.	Добровница	1020	168			П
		65.	Дренак	1320	44			П
		66.	Костур	1070	38			П
		67.	Кркља	1030	227			П, А
		68.	Кретов Дол	1025	60			П
		69.	Луке	1120	338			П, А
		70.	Мала Црцорија	1030	112			П
		71.	Метежево	1140	50			П
		72.	Нерав	1090	175			П
		73.	Огут	1050	152			П
		74.	Осиче	1050	51			П
		75.	Подржи Коњ	1140	116			П
		76.	Станци	1060	203			П
		77.	Т'лминци	1060	73			П
					2199			
20.	КРУШЕВО	78.	Горно Дивјаци	1020	46	Западен	Пелагониско	П
		79.	Крушево	1300	5330			П, А, К, Р
					5376			
21.	ЛИПКОВО	80.	Стража	1080	0	Средишен	Кумановско	П
		81.	Стрима	1080	3			П
					3			
22.	МАВРОВО и РОСТУША	82.	Беличица	1470	4	Западен	Мавровско-радичко	П
		83.	Бибај	1200	31			П
		84.	Богдево	1510	5			П
		85.	Видуше	1110	185			П
		86.	Волковија	1100	89			П
		87.	Врбен	1260	142			П
		88.	Врбјани	1360	625			П, А
		89.	Галичник	1400	3			П, А
		90.	Грекај	1100	20			П
		91.	Дуф	1000	39			П
		92.	Жужње	1140	8			П
		93.	Кичиница	1420	0			П
		94.	Кракорница	1530	15			П
		95.	Лазарополе	1300	0			П
		96.	Леуново	1260	6			П, А
		97.	Маврови Анови	1290	167			П
		98.	Маврово	1240	166			П, А, К, Р
		99.	Нивиште	1160	7			П, А, К, Р
		100.	Никифорово	1270	10			П
		101.	Нистрово	1180	121			П
		102.	Ничпур	1150	13			П
		103.	Рибница	1110	5			П
		104.	Сенце	1180	21			П
		105.	Сретково	1000	25			П
		106.	Сушица	1410	0			П
		107.	Тануше	1200	16			П
		108.	Тресонче	1000	8			П
					1731			П
23.	МАКЕДОНСКА КАМЕНИЦА	109.	Саса	1020	876	Источен	Осоговско	П, А, К
24.	МАКЕДОНСКИ БРОД	110.	Бенче	1090	43	Западен	Полошко-кичевско	П
		111.	Битово	1180	63			П
		112.	Близанско	1140	37			П
		113.	Брезница	1000	49			П
		114.	Волче	1090	7			П
		115.	Горно Ботушје	1220	22			П
		116.	Горно Крушје	1219	44			П

		117.	Долно Ботушје	1140	34			П
		118.	Долно Крушје	1160	23			П
		119.	Крапа	1020	69			П
					391			
25.	НОВАЦИ	120.	Грумази	1090	15	Западен	Марновско	П
		121.	Совиќ	1080	0			П
					15			
26.	ОСЛОМЕЈ	122.	Бериково	1000	168	Западен	Полошко-кичевско	П
		123.	Ново Село	1040	143			П
		124.	Папрадиште	1160	75			
					386			
27.	ОХРИД	125.	Велестово	1080	53	Западен	Охридско-струшко	П
		126.	Завој	1050	12			П
		127.	Коњско	1100	22			П
		128.	Куратица	1080	326			П, А
		129.	Плаќе	1370	4			П
		130.	Свиништа	1140	64			П
		131.	Сирула	1060	10			П
					491			
28.	ПЕХЧЕВО	132.	Негрево	1050	97	Источен	Малешевско	П
		133.	Пехчево	1020	3237			П, А, К, Р
					3334			
29.	ПРИЛЕП	134.	Крстец	1082	1	Западен	Пелагониско	П
30.	ПРОБИШТИП	135.	Зеленград	1130	7	Источен	Осоговско	П
		136.	Јамиште	1050	10			П
					17			
31.	РАДОВИШ	137.	Дурутлија	1000	0	Источен	Струмичко-радовишко	П
		138.	Каралобоси	1000	0			П
		139.	Карацалар	1000	0			П
		140.	Козбунар	1050	17			П
		141.	Ново Село	1060	0			П
		142.	Сариѓол	1000	0			П
		143.	Хувадерлија	1000	0			П
		144.	Чешме Маале	1000	0			П
		145.	Шаинташ	1000	0			П
		146.	Шипковица	1000	0			П
					17			
32.	РАНКОВЦЕ	147.	Баратлија	1090	39	Источен	Осоговско	П
		148.	Герман	1230	311			П, А
		149.	Криви Камен	1025	23			П
		150.	Пклиште	1200	30			П
					403			
33.	РЕСЕН	151.	Арвати	1010	137	Западен	Преспанско	П, А
		152.	Брајчино	1000	134			П, А, К, Р
		153.	Горно Крушје	1140	107			П
		154.	Златари	1040	118			П
		155.	Илино	1020	0			П
		156.	Лескоец	1025	12			П
		157.	Петрино	1080	0			П
		158.	Прељубје	1020	16			П
		159.	Штрбово	1040	184			П, А, К
					708			
34.	СТРУГА	160.	Буринец	1020	0	Западен	Охридско-струшко	П
		161.	Вишни	1040	14			П, А, К
		162.	Горна Белица	1420	1			П, А, К, Р
		163.	Дренок	1095	2			П
		164.	Збажди	1060	10			П
		165.	Лакаица	1300	3			П
		166.	Локов	1325	0			П
		167.	Мали Влај	1000	71			П
		168.	Присовјани	1040	11			П

		169.	**Ржаново**	1250	0			П
		170.	**Селци**	1075	0			П
					112			
35.	СТУДЕНИЧАНИ	171.	**Алдинци**	1200	3	Средишен	Скопско	П
		172.	**Црн врв**	1000	700			П, А
					703			
36.	ТЕАРЦЕ	173.	**Брезно**	1000	8	Западен	Полошко-кичевско	П
		174.	**Првце**	1040	27			П
					35			
37.	ТЕТОВО	175.	**Бозовце**	1360	924	Западен	Полошко-кичевско	П, А, К
		176.	**Бродец**	1060	1136			П, А, К
		177.	**Вејце**	1200	1127			П, А, К
		178.	**Вешала**	1195	1222			П, А, К
		179.	**Ѓермо**	1100	962			П, А, К
		180.	**Лисец**	1220	692			П, А, К
		181.	**Шипковица**	1080	2826			П, А, К
					8889			
38.	ЦЕНТАР ЖУПА	182.	**Броштица**	1300	748	Западен	Мавровско-радичко	П, А, К
		183.	**Елевци**	1050	260			П, А, К
		184.	**Копаник**	1085	275			П, А, К
		185.	**Новак**	1300	1006			П, А, К
		186.	**Парешн**	1220	0			П
		187	Козишта	1020	0 2289			
		1						
39.	ЧУЧЕР САНДЕВО	187.	**Брест**	1200	569	Средишен	Скопско	П, А
		188						
/	**ВКУПНО**	/	/	/	**41482**	/	/	/

*П=Природни мотиви; А=Антропогени мотиви (Атрактивни фактори); К=Комуникативни фактори; Р=Рецептивни фактори

За прегледот да биде комплетен потребни се анализи и за оддалеченоста на овој вид населби од главните сообраќајници, од централните општински места, нивната инфраструктурна опременост, сообраќајната поврзаност, застапеност и близина на стопански, туристички и угостителски објекти, потоа присуството на туристички природни и антропогени мотиви, близината до важните туристички подрачја, зони, локалитети, едуцираноста на населението во функција на туризмот и слично.

ЗАКЛУЧОК

Од овој краток труд произлегува следниот заклучок. Имено, станува збор за планински населби кои зафаќаат доволно слободен простор за развој на руралниот или екотуризам кој би произведувал природна-чиста или биолошка екохрана. Еко села или населби чие население би се едуцирало за организирање на производство на голем број екопродукти, би се организирале во еко и туристички задруги, потоа би одржувале еко саеми, би организирале и пречекувале разни туристи кои би се запознавале со начинот на живеење, традицијата, културата, а притоа би престојувале во еколошки чиста средина.

За сето ова да се реализира, потребно е интензивно финансирање и проекти за поддршка на малите бизниси и претприемништвото, како и истражување на туризмот и од сферата на туристичката демографија и демогеографија, дисциплини кои недоволно се третираат во туристичките истражувања.

ЛИТЕРАТУРА

1. **Владо Поповски, Арслан Селмани, Никола Панов**, (2006), Општините во Република Македонија, ИДБЦ, Скопје;
2. **Науме Мариноски**, (2006), Туристичка географија, Охрид
3. **ДЗС**, (2004), Вкупно население, домаќинства и станови – дефинитивни податоци по населени места – Вкупно население според изјаснување за националната припадност, мајчиниот јазик и вероисповедта, Попис на населението, домаќинставата и становите во Република Македонија. 2002, Дефинитивни податоци, Книга X, Скопје;
4. **ДЗС**, (2004), Вкупно население по пол и возраст – дефинитивни податоци по населени места – Попис на населението, домаќинставата и становите во Република Македонија, 2002, Дефинитивни податоци, Книга XИ, Скопје;
5. **ДЗС**, (2004), Вкупно население во земјата – дефинитивни податоци по населени места – Население во земјата според активноста и полот, Попис на населението, домаќинставата и становите во Република Македонија, 2002, Дефинитивни податоци, Книга XИИ, Скопје;
6. **Митко Панов**, (1998), Енциклопедија на селата во Република Македонија, Скопје;
7. **РГЗ**, (1982), СР.Македонија низ катастарска евиденција, Скопје;
8. **Патна карта на Р.Македонија**, размер 1:300.000 (2006) Тримакс, Скопје
9. **Војно географски институт** (1985), Топографски карти, размер 1:50.000, секции: Скопје (680, 681, 730, 731), Куманово (682, 683, 732, 733), Ѓустендил (684, 734), Битола (780, 781, 830, 831), Прилеп (782, 783, 832), Солун (784), Београд